

Datum för beslut:
2025-03-04

Diarienummer:
HS-2025-0069

Till: Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) 2024/02810

Beslut om synpunkter på rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag (U2024/02810)

Beslutet

Rektor beslutar att Kungl. Tekniska högskolan lämnar synpunkter enligt bilaga 1 på rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag (U2024/02810)

Ärendet

Kungl. Tekniska högskolan har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag (U2024/02810)

Kungl. Tekniska högskolans synpunkter framgår av bilaga 1.

Remissvaret har utarbetats av gruppchef Jenny Lundin Hammar, enheten för internationella relationer (IRO) och biträdande säkerhetschef Thom Thavenius, säkerhetsavdelningen, inom KTH:s verksamhetsstöd. Synpunkter har inhämtats från rådgivande gruppen för ansvarsfull internationalisering (RAI), styrgruppen för ansvarsfull internationalisering (SAI) samt från vicerektor för internationella relationer Stefan Östlund.

Detta beslut har fattats av rektor Anders Söderholm efter föredragning av Jenny Lundin Hammar, gruppchef EIT. Närvarande vid beslutet var prorektor Mikael Lindström, vicerektor för forskning Annika Borgenstam, vicerektor för internationella relationer Stefan Östlund, universitetsdirektör Kerstin Jacobsson och rektors rådgivare Anna Kiefer.

Kungl. Tekniska högskolan

Stockholm 2025-03-04

Anders Söderholm
Rektor

Föredragande

Jenny Lundin Hammar
Gruppchef EIT
Enheten för internationella relationer

Bilaga 1: Kungl. Tekniska högskolans synpunkter på rapporten Nationell stödfunktion för
ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag (U2024/02810)

Expeditionsdatum:

2025-03-07

Till: Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

Bilaga 1: Kungl. Tekniska högskolans synpunkter på rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag (U2024/02810)

Sammanfattning

KTH har beretts möjlighet att svara på remiss av rapporten Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering – slutrapportering av ett regeringsuppdrag (U2024/02810). KTH tillstyrker behovet av att inrätta en nationell stödfunktion i enlighet med utredningens förslag och vill särskilt lyfta följande synpunkter:

- Den nationella stödfunktionen bör vara av samverkande karaktär och huvudsakligen ansvara för att bedriva omvärldsbevakning, att utveckla de nationella riktlinjerna, tillhandahålla mallar och checklistor samt erbjuda fysiska och digitala mötesplatser för erfarenhetsutbyte.
- Som utgångspunkt bör en nationell stödstruktur placeras vid en myndighet där den kan dra nytta av befintlig kompetens och erfarenhet. I valet av värdorganisation bör beaktas att den behöver kunna tillgodose behoven för både lärosäten, forskningsfinansiärer och i viss mån andra aktörer inom innovationsekosystemet. Mot bakgrund av detta förordar KTH att Vetenskapsrådet utses till värdmyndighet för den nationella stödfunktionen.
- En tydligare definition av vad som avses med ansvarsfull internationalisering respektive forskningssäkerhet samt hur gränsfallsärenden ska hanteras bör utredas vidare.

Synpunkter

Inledningsvis önskar KTH särskilt framhålla vikten av att bibehålla den institutionella autonomi. Varje lärosäte, forskningsfinansiär eller näringslivsaktör har ett ansvar för att bedriva ett ansvarsfullt internationellt arbete. Samtidigt finns behov av stöd i många hänseenden, och där har en nationell stödfunktion en roll att fylla. Behovet av externt stöd kommer skilja sig åt beroende på lärosätets storlek och verksamhetsinriktning. Syftet med en stärkt samverkan med säkerhetsmyndigheterna samt implementeringen av en nationell stödfunktion är att hjälpa berörda aktörer att fatta informerade beslut, inte att ersätta beslutsfattaren.

En nationell stödfunktion

Av utredningens slutrapport framgår att en nationell stödfunktion bör inrättas under innevarande år. Den ska utgöra en nod för ansvarsfull internationalisering med uppdrag att samordna och samverka mellan berörda målgrupper och aktörer. Den ska ge stöd i att bygga både förmåga inom och en kultur av ansvarsfull internationalisering inom lärosäten och andra målgrupper. Stödfunktionen ska utgöra en kontaktpunkt till Regeringskansliet, EU och internationellt, följa och informera om utvecklingen i omvärlden samt uppdatera och utveckla de nationella riktlinjerna. Vidare ska stödfunktionen tillhandahålla mallar och checklistor samt erbjuda fysiska och digitala mötesplatser där lärosäten och andra aktörer kan dela erfarenheter. KTH förordar denna samverkansmodell och vill särskilt lyfta behovet av erfarenhetsutbyte och att etablera ändamålsenliga och sektorsspecifika nätverk och arbetsgrupper.

Varje aktör inom sektorn har ansvar för att iaktta skäligen vaksamhet inom ramen för sin verksamhet men för att skapa en mer enhetlig systematik och för en mer effektiv hantering av gråzonsproblematik skulle lärosätena gynnas av utökad samverkan. Lärosätena kommer även behöva dra nytta av den erfarenhet och kompetens som finns hos de i utredningen nämnda säkerhetsmyndigheterna. För att möjliggöra detta krävs en riktad instruktion.

Valet av värdorganisation

Det fria samarbetet mellan akademiska institutioner är en del av det öppna samhället och det måste värnas. Forskning och högre utbildning i Sverige karaktäriseras av en stor mångfald med avseende på nationell och kulturell bakgrund vilket återspeglas i de omfattande internationella nätverk som svenska lärosäten samt dess fakultet ingår. Sverige som nation är helt beroende av internationell samverkan och det är av vikt att den nationella stödfunktionen delar denna inställning. En stödfunktion för ansvarsfull internationalisering bör således utöver de förslag som framgår i slutrapporten, kunna tillgodose stöd för likabehandling, icke-diskriminering samt välgrundade och proportionerliga åtgärder.

Som konstaterades inledningsvis, i slutrapporten föreslås en nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering. Ansvarsfull internationalisering som koncept är ett brett område som inkluderar frågor om forskningssäkerhet, regelefterlevnad, akademisk integritet, datahantering, IPR, etik, mänskliga rättigheter, anseende m.m. Merparten av dessa frågor kan och bör lärosätena även fortsättningsvis hantera själva inom sina verksamhetsuppdrag men den nationella stödstrukturen bör utveckla och genomföra kompetenshöjande insatser. Ett kansli vars medarbetare har sin anställning vid olika myndigheter och organisationer som jämte värdorganisationen har i uppdrag att samverka och koordinera arbetet för ansvarsfull internationalisering ger bästa möjliga förutsättningar för bibehållen förankring med organisationernas befintliga uppdrag. Vetenskapsrådet är i sin roll som forskningspolitisk rådgivare till regeringen den myndighet som är bäst lämpad att samordna arbetet inom ramen för ansvarsfull internationalisering. Genom sitt bemyndigande är Vetenskapsrådet dessutom den mest naturliga motparten för motsvarande stödstrukturer utomlands.

Det finns en uttalad reservation mot att förlägga ansvaret för den nationella stödstrukturen utanför lärosätesspektorn. Reservationen bottnar främst i att det riskerar att leda till en underminering av den institutionella autonomin. KTH anser likväl att det är olämpligt att stödstrukturen placeras på ett lärosäte eftersom den bör utgöra ett stöd för hela sektorn, dvs även för forskningsfinansiärer och aktörer inom innovationsekosystemet.

Forskningssäkerhet respektive ansvarsfull internationalisering relaterat till den nationella stödfunktionen

Gränsdragningsproblematiken kring forskningssäkerhet behöver beaktas särskilt. Forskningssäkerhet handlar huvudsakligen om att hantera riskerna för otillbörlig påverkan av främmande makt eller andra aktörer på Sveriges forskning och innovation. Ett lärosäte bör inte avkrävas kompetens att både verka för kvalitativ, konkurrenskraftig och excellent forskning, samtidigt som det ska identifiera och hantera skyddsvärden med verkanshöjd. För att fatta informerade och avvägda beslut behövs beslutsstöd som i första hand utgörs av hotbilda-bedomningar och rådgivning med specifikt fokus på geo- och säkerhetspolitiska skeenden. Den rådgivning som ges behöver dessutom vara anpassad för de förutsättningar som gäller för lärosätens internationella verksamhet. I dagsläget är berörda lärosäten utelämnade åt sin egen kunskapsinhämtning och sina egna tolkningar och bedömningar, exempelvis när det gäller utländska underrättelsetjänsters verksamhet riktad mot olika teknikområden. Risken för att dessa frågor inte ens bedöms i samband med internationella rekryteringar, finansiering eller samarbeten är stor. Därför är det avgörande att förbättra och stärka kontakterna mellan

lärosäten och säkerhetsmyndigheter. För att uppnå önskad effekt föreslår KTH att relevanta myndigheter får ett riktat uppdrag att samverka med lärosätena i dessa frågor.

Utredningens förslag beaktar inte fullt ut enskilda lärosätens skyldigheter utifrån säkerhetsskyddslagen. Det är inte tydligt avgränsat i förhållande till stödfunktionen att frågor som rör säkerhetsskydd behöver hanteras mellan respektive verksamhetsutövare och dess tillsynsmyndighet. Den föreslagna stödfunktionen bör inte kunna ses som ett alternativ till de processer och ansvarsförhållanden som råder, men den har, genom sitt samverkansråd för säkerhetsfrågor, en given roll i att skapa en större enhetlighet inom sektorn genom att proaktivt arbeta med att öka förståelsen.

Avslutande kommentarer:

KTH önskar särskilt lyfta tre punkter som skulle skapa bättre förutsättningar för nationellt genomslag.

1. Förtydliga ansvar och mandat för varje enskilt lärosäte att etablera ändamålsenliga processer och kompetens för riskidentifiering och riskhantering i samband med internationella rekryteringar, finansiering och samarbeten. En nationell stödfunktion bör utgöra en förstärkning av ett lärosätes eget arbete, inte en ersättning.
2. Understryk varje lärosätes ansvar att i enlighet med säkerhetsskyddslagen löpande och systematiskt utvärdera, identifiera och planera för skyddet av säkerhetskänslig verksamhet. Detta ansvar kan inte delegeras eller flyttas till en gemensam stödfunktion utan åligger varje verksamhetsutövare enskilt. Utredningens förslag klargör inte tydligt detta ansvar vilket kan skapa oklarheter kring stödfunktionens roll och ansvar gentemot enskilda lärosäten när det gäller säkerhetsskydd. Det är exempelvis oklart på vilka grunder och på vems beslut som medarbetare i den föreslagna stödfunktionen skulle genomgå säkerhetsprövning för inplacering i säkerhetsklass. Behovet för stödfunktionen att kunna hantera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter skulle behöva utredas vidare.
3. Utredningens förslag om att ett antal säkerhetsmyndigheter bör få i uppdrag att samarbeta och stödja funktionen inom ramen för respektive regleringsbrev bör förstärkas. Utredningen bör rekommendera ett regeringsuppdrag åt Säkerhetspolisen med syfte att förstärka myndighetens förmåga att med fokus på sektorns aktörer stödja svensk forskning och innovation med aktörsbaserade hotbilda-bedömningar och löpande rådgivning. Inom ramen för uppdraget bör även inkluderas att Säkerhetspolisen etablerar ändamålsenliga samverkans- och samarbetsformer med sektorn och dess medlemmar.